

Zala megyei Tanács Vh. Nagykanizsai Járási Hivatala
8801. Nagykanizsa, Pf: 128.

A Csapi Cigánykollégium kétéves működésének
tapasztalatai

A cigánytanulók oktatásának és nevelésének hatékonyabbá tétele érdekében tett intézkedések és pedagógiai kísérletek történetében jelentős állomás volt az 1970. október 7-23. között szervezett Zalai Gyermekvédelmi Hetek rendezvénysorozata. Ennek keretében került először megyei szinten napirendre a cigánytanulók helyzete, az addig végzett pedagógiai kísérletek értékelése. Az, hogy e fórumon e téma napirendre került, lehetővé vált a cigányügy társadalmi bázisának kiszélesítése. 1971-ben a megyei Tanács mellett működő Művelődésügyi Bizottságnak Cigányügyi Albizottsága is alakult. Mindez lényegesen közelebb hozta a leghátrányosabb körű látszó pedagógiai eljárásokat biztosító kollégium megvalósításának lehetőségét. 1971-ben eldőlt a hely kérdése is. Ezzel megkezdődött az új kísérlet bevezetésének előkészítése.

A kollégium létrehozásának célja a következő volt: Olyan intézményt létrehozni, amely biztosítja a nagykanizsai járás leghátrányosabb körűmények között élő cigány tanköteleseinek beiskolázását, oktatását és nevelését, megkönnyíti e tanulók beilleszkedését.

Az általános célkitűzés nevelési feladatrendszerre bontásakor abból indultunk ki, hogy egy intenzív nevelési szakasz alatt kell leküzdeni a környezetből hozott valamennyi hátrányt és meg kell teremteni az első négy osztály elvégzése után, az 5. osztályig az együttthaladás feltételeit. Így kiemelt nevelési feladat lett a biológiai fejlesztés, a higiénias és magatartási szokásrendszer kialakítása, a közösségformálás, a feladattudat és felelősségérzet kialakítása, új erkölcsi normarendszer és a hatékony munkára nevelés.

Mindébből látható tehát, hogy egy rendkívül feszített és célirányos nevelési programot kellett megvalósítani, hónapok alatt felszámolni egy évszázados életforma hagyományrendszerét, viselkedésformáit és erkölcsi viszonyulásait úgy, hogy mindezek helyébe egy teljesen újat kellett adni, egy új személyiségtypust teremteni.

A kollégium létrehozásához, a kastélyépület átalakítására és bővítésére állami költségvetés biztosította az anyagiakat. Így ez viszonylag kevesebb gondot okozott. A legnagyobb problémát a beiskolázás jelentette, hiszen cigánynak és nem cigánynak egyaránt teljesen új uton kellett elindulni.

A beiskolázás során nagy gondot fordítottunk az új társadalmi bázisának megteremtésére, az eszmei előkészítésére, a lehető legtöbb fórum "ráhangolására". Így sor került a feladat ismertetésére a községi tanácselnökök járási értekezletén /1972. január 27./ megbeszélésére az MSZMP. Járási Bizottságán /1972. február 8./, járási igazgatói értekezleten /1972. június 30./. A beiskolázás szervezésére az érdekelt községekben a tanácselnökök és iskolaigazgatók vezetésével, párt és tömegszervezetek, községi ifjúságvédelmi albizottságok részvételével, operatív bizottságok alakultak /1973. január 10./. Az egész tevékenység irányítását és koordinálását a Járási Hivatal Művelődésügyi Osztálya végezte. Az 1973. január 10-i járási szintű operatív bizottsági megbeszélés alapján a községi bizottságok 1973. május 10-ig valamennyi családot meglátogatva, az önkéntesség lehető legszigorubb betartása mellett, elkelt a 60 férőhely, a Járási Hivatal Művelődésügyi Osztályára beérkezett valamennyi jelentkezett tanuló anyaga. A beiskolázást illetően megpróbálkoztunk aktívahálózat kiépítésével a cigányszülők körében is, azonban ebbe csak egy-két cigányszülőt sikerült bevonni.

A kollégium építési problémák miatt szeptember 1-e helyett 1973. szeptember 10-én indult. Tíz községből 54 gyereket szállítottak az igazgatók, tanácselnökök, párttitkárok a kollégiumba állami gazdasági mikróbuszokon, termelészövetkezeti személygépkocsikon és saját gépkocsikkal.

A legtöbb gyerek olyan ruházatban jött, hogy azonnali fertőtlenítés, fürdetés és tetőtől-talpig történő öltöztetés vált szükségessé. A fertőtlenítést és fürdetést a járási KÖJÁL, az öltöztetést a Galamboki ÁFESZ Iparcikk Boltja látta el példásan.

Az induláskor a gyerekek is nehezen alkalmazkodtak az új környezethez. Nem tudtak ágyban aludni, asztalnál enni, stb. . Ennek ellenére a nagyobb gondot a szülők jelentették, akik nap-mint nap megjelentek a kollégiumban, sokszor teljes alkoholos állapotban és fenyegetőzve követelték vissza gyermekeiket. Nem egy esetben el is rabolták őket. A létszám így nagyon lecsökkent. A fordulat 1973. novemberében következett be, amikor 21 szepetneki cigányszülő, november 4-én társadalmi munkát végzett a kollégium parkjában. Az érdeklődés a cigányszülők körében is egyre nőtt, a második félévben a létszám 59-re emelkedett. 1975. szeptember 1-től a kollégium 80 férőhelyes lett.

A nevelési és oktatási eredmények a vártnál jobban alakultak. A gyerekek alkalmazkodtak új környezetükhöz. Az új magatartási és szokásrendszer kialakulását mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy a gyerekeket nyugodtan el lehetett vinni Budapestre kirándulni és nyaranta a megye balatoni úttörőtáborába. A táborokban a Csapi gyerekek többször elnyerték a legrendesebb, legtisztább raj címet is.

Jelentős lépés volt a Csapiban 4. osztályt végzett gyerekek áttelepítése a Nagyrécei Kollégiumba. Erre az eredeti terv szerint először 1975. szeptember 1-én került sor. Ekkor 16 volt Csapi kollégista költözött Nagyrécsére, hogy ott az 5. osztályban már együtt tanulhasson nem cigány társaival. Természetesen ez sem ment zökkenő nélkül, hiszen itt nemcsak a cigányszülők idegenkedtek, hanem a kollégiumban lakó nem cigány tanulók szülei is. A nagyrécei nevelőtestület jó és meggyőző munkája nagy mértékben hozzájárult az áttelepítés zökkenőinek felszámolásához.

A csapi kísérlet igazolta a pedagógiai elképzeléseket. Az ered-

mények különösen a neveltség vonatkozásában rendkívül kiemelkedők, az oktatási eredmények ennél szerényebbek. A jövőt illetően tehát Csapiban a neveltségi szint jelenlegi tartása mellett elsősorban az oktatási eredmények javítására kell törekedni. Ennek megfelelően kell az intézmény bővítését is végezni és a nevelőállomány tevékenységét is szervezni.

Jelenleg az iskolai részleg bővítése folyik. A közel jövőben nagyobb gondot kell fordítanunk a Nagyrécsére áttelepített, a felsőtagozatban Nagyrécsén tanuló cigánygyermek problémáinak megoldására. Elsősorban a két intézmény - Csapi és Nagyrécsé - tevékenységének teljes integrálására, másodsorban az érdekelt közösségek és Nagyrécsé munkakapcsolatának konkrétabb, naprakészebb megszervezésére.

Nagykanizsa, 1976. október 19.

Dr. Dénes Béla
a Járási Hivatal elnöke